

Katar Ablukası Kime Ne Katar ?

Mustafa KİBAROĞLU

Prof. Dr. MEF Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

**Katar'a uygulanan abluka,
bölgede İran'ın gücüne
güç katar!**

Haziran ayı başında Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Bahreyn ve Mısır “terör örgütlerine destek vermek” suçlamasında bulunarak komşuları Katar ile diplomatik ilişkilerini kestiklerini ve sınırlarını kapattıklarını dünyaya duyurdular. Bir kaç gün içinde Ürdün, Yemen, Maldivler ve Libya'nın doğusundaki hükümet de Katar'a uygulanan kapsamlı ablukaya katıldı.

Ani gelişen bu durum, bölgeyi yakından takip eden uluslararası ilişkiler uzmanları bakımından çok da beklenmedik değildi. Mısır'da General Sisi'nin darbesiyle Cumhurbaşkanlığı görevinden indirilerek mahkum edilen Muhammed Mursi'ye siyasi destek vermesi sebebiyle Suudi Arabistan, BAE ve Bahreyn'in Mart 2014'te Katar'dan diplomatlarını çekmeleri, üç sene sonra yaşanacakların adeta habercisiydi.

Bu kez, söz konusu üç Körfez ülkesi ve onlarla birlikte hareket eden General Sisi yönetimindeki Mısır, Katar'ı, Arap ülkelerindeki rejimlerin çoğu ile sorunlu konumlarında olan “Müslüman Kardeşler” üyelerinin eylemlerine göz yummak yanında, başkenti Doha'da bulunan Al Jazeera uluslararası televizyon kanalı vasıtasıyla bu grupların seslerini tüm dünyaya duyurmakla da suçluyorlar.

Katar ile olan hava, deniz ve kara trafiğini keserek tam bir ablukaya alan Körfez ülkeleri ve bu eylemi destekleyen ülkeler grubu, ilişkilerde normale dönülmesi için Doha'dan derhal yerine getirilmesini şart koştuğu 13 maddelik bir de liste verdiler.

Uzaktan bakınca, ilk değerlendirme olarak, Arap dünyasında rastlanılması pek de şaşırtıcı olmayan, Körfez monarşileri arasında sıklıkla yaşanan saray entrikaları ya da taht kavgaları olarak da görülebilecek bu gelişme, Türkiye'yi de bazı boyutlarıyla oldukça yakından ilgilendirmektedir.

Nitekim, Türkiye Katar'ın abluka altına alınması kararına karşı en baştan itibaren net bir tavır sergileyerek böylesi bir uygulamanın bölge güvenliğine hiç bir katkısı olmayacağını vurgulamıştır.

Bununla birlikte, hiç vakit kaybetmeden, Katar ile 2014 yılında varılan anlaşma çerçevesinde bu ülkede kurulan Doha yakınlarındaki Al Rayyan üssünde bulunan askerlerimizin sayısının kısa sürede 150'den 3,000 gibi seviyelerine çıkartılacağını da duyurmuştur.

Bu açıklamalarıyla Türkiye, Katar ile son dönemde oldukça ileri seviyelerde varılmış olan siyasi, ekonomik ve askeri ilişkiler bütününe korumaya ve bu ülkenin tabii olduğu abluka sebebiyle karşılıklı çıkarların zarar görmesini engellemeye yönelik bir hamle yapmış oldu.

Türkiye, normal şartlarda Büyük Millet Meclisi'nin gündeminde çok gerilerde bir sırada olan Katar'a daha fazla sayıda asker gönderilmesi konusunu ivedilikle en öne çekerek, bu ülke ile askeri alandaki işbirliği seviye-

**Türkiye
Katar'ın
abluka altına
alınması
kararına karşı
en baştan
itibaren
net bir tavır
sergileyerek
böylesi bir
uygulamanın
bölge
güvenliğine
hiç bir katkısı
olmayacağını
vurgulamıştır.**

sini yükselteceğine özellikle vurgu yapmak suretiyle, abluka uygulayan ülkelere de bir mesaj göndermiş oldu.

Çünkü, Katar'a abluka uygulayan ülkelerin şart koştuıkları 13 maddelik listede Doha yakınlarındaki Türk askerlerinin bulunduğu Al Rayyan askeri üssünün kapatılması isteği de yer almaktaydı.

Türkiye, bir anda dünya gündemine bomba gibi düşen bu gelişmeler karşısında soğuk kanlı ancak kararlı bir duruş sergileyerek, krize taraf olan ülkelerin aslında her biri ile ileri seviyelerde olan siyasi ve ekonomik ilişkilerinin en azından devamını sağlamak yönünde adımlar atmakta.

Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülkeler arasında BAE yedinci, Suudi Arabistan onbirinci ve Mısır onüçüncü sırada yer almaktadır ve bu ülkelerden yıllık toplam 12 milyar dolar civarında ihracat geliri elde etmektedir. Bunlar azımsanabilecek rakamlar değildir.

Katar krizinin etkileri değerlendirilirken, ekonomik göstergeler kadar, belki daha önemli olan, bölgesel güvenlik ve istikrarın da göz ardı edilemeyeceği aşikardır. Söz konusu

ülkeler arasında yaşanabilecek gerilimin kısıtlı dahi olsa bir çatışmaya dönüşmesi, İran'ın bölgede nüfuzunu daha da arttırmasına yol açacaktır.

Çünkü, nükleer programı ile son on yıldır dünya gündeminin en tepesine oturmuş olan İran'ın, nükleer kapasitesini geliştirme sürecinde üstü örtülü girişimlerinin yarattığı derin kaygılar sebebiyle yürütülen yoğun müzakereler sonucu dünyanın en güçlü devletleri ile vardığı anlaşma ile öz güveni bir hayli artmıştır. Bu durumda, İran karşısında güçlü bir Arap bloğu oluşturulması, yaşanan Katar krizi sebebiyle, daha da zorlaşacaktır.

Bütün bu mülahazalarla, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 22-23 Temmuz günlerinde önce Suudi Arabistan Kralı ve Veliht Prensi ile ardından, yaşanan krizde arabulucu görevi üstlenen Kuveyt Emiri ile ve son olarak da Katar Emiri ile görüştü.

Bu görüşmelerde, Erdoğan tarafların krizin aşılmasında ne gibi "olmazsa olmaz" şartları, ya da moda deyişle "kırmızı çizgileri", olduğunu tespit etmek ve kendi telkinlerini iletmek fırsatı buldu.

ABD Dışişleri
Bakanı Rex
Tillerson ve Katar
Dışişleri Bakanı
Şeyh Mohammed
bin Abdulrahman
Al-Thani
Görüşmesi
Doha,
27 Haziran 2017

AP, Foto:
Jacquelyn Martin

Hiç şüphe yok ki, yaşanmakta olan kriz sadece ablukaya tabi olan Katar'ın değil, ablukayı uygulayan ülkelerin de ekonomilerine ve finans piyasalarına da olumsuz etkiler yapacaktır.

Krizin uzaması durumunda, Körfez'deki ülkelerden petrol ve doğal gaz alımı yapan ve karşılığında her türlü ürün ve hizmet sağlayan ülkelerin ekonomilerinin ve mali sistemlerinin olumsuz etkilenmesi de kaçınılmaz olacaktır.

Dünyanın en büyük doğal gaz ve petrol rezervlerine sahip olmaları sebebiyle devasa bir zenginliğe de sahip olan Körfez ülkelerinin ulusal onur ve prestij gibi sebeplerle mimari yaratıcılığın sınırlarını zorlayan göz alıcı inşaat projelerinde, turizm ve ultra lüks tüketim gibi çeşitli hizmet sektörlerinde, büyük bir kısmı Pakistan, Hindistan (çoğunlukla Müslüman kesimden) ve Filipinler gibi yoğun nüfusa ancak düşük gelirlere sahip ülkelerden gelen milyonlarca insan geçimlerini sağlamaktadır.

Krizin ve Katar'a uygulanan ablukanın uzaması sadece bu ülkeye yönelik mal ve hizmet akışını akamete uğratmakla kalmayacak, alışıla gelmiş ticaret ve taşımacılık kanallarındaki sıkıntılar ve gecikmeler maliyetlerin yükselmesine ve yaşanan istikrarsızlık sebebiyle bölgedeki bütün ülkelerde satışta olan gayrimenkullere olan talebin azalmasına yol açması kuvvetle muhtemeldir.

Batı ülkelerinden bakılınca birbirinden ayırt edilmesi oldukça zor olan otantik kültürü, doğası ve zenginliğin yarattığı lüks yaşam standardı ile cazip imkanlar sunan Körfez ülkeleri bu cazibelerini kaybetmek tehlikesiyle karşı karşıya kalabilirler.

Kaldı ki, bir süredir ekonomik göstergelerin kötüye gitmesi ve kısmen de bu sebeple yaşanan taht çekişmesi, Suudi Arabistan'ın İran'a karşı blok oluşturmaya çalışan Körfez monarşileri içinde başat gücü olma iddiasını sürdürmesi konusunda soru işaretleri doğurmaktaydı.

Benzer şekilde, yedi emirlikten oluşan BAE de böyle bir süreç yaşamış ve "iflas eden" Dubai Emirliği, başkentin de bulunduğu Abu Dhabi Emirliği'nin mali desteği ile ayakta kalmayı başarmıştı.

ABD'nin 10,000 kadar askerinin bulunduğu Al Udeid üssü başta olmak üzere, Fransa, İngiltere ve Almanya gibi önde gelen ülkelerin de Katar ile yakın askeri işbirliği anlaşmaları ve silah satış projeleri bulunmaktadır. Bu ülkelerin Katar'a uygulanmakta olan ablukanın uzun süreli olmasına sıcak bakacaklarını beklemek doğru olmaz.

Öte yandan, nüfusunun büyük çoğunluğu Şii olan Bahreyn'de de "Arap Baharı" sürecinde yaşanan halk ayaklanması girişimi, Suudi Arabistan'ın, daha sonra Yemen'de de benzerini sergilediği gibi, sert askeri müdahalesi ile bastırılmıştı.

Kendisine abluka uygulayan bu üç komşusuyla karşılaştırıldığında, benzer ekonomik, mali ya da toplumsal sorunlar yumağında boğulmayan Katar, bir yandan küresel güç Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile, diğer yandan da bölgesel güç olan Türkiye ile olan ilişkilerini stratejik düzeye çıkartarak istikrarlı bir görünüm sergilemekteydi.

Ancak, 24 Mayıs günü Katar Resmi Haber Ajansı web sitesinde İran'ı öven, Hamas ve Hizbullah gibi örgütleri destekleyen mahiyette bir yazının provokasyon amaçlı bir siber girişim ile yapılmış olduğu kanıtlandığı halde, Körfez İşbirliği Konseyi bünyesinde yeterli kurum-sallaşma oluşmadığı için, sürecin krize dönüşmesi engellenememiştir,

Dolayısıyla, Katar'da yaşananlar sebebiyle, uluslararası ortamda, benzeri gelişmelerin diğer daha az istikrara sahip Körfez ülkelerinde de yaşanabileceği endişesi yaratacaktır ve bölgeye olan ilgiyi azaltacaktır. Körfez ülkelerinin ortak çıkarı ablukanın bir an önce son bulması ve ilişkilerde normalleşme yaşanmasıdır.

Krize taraf olan ülkelerin, dünya kamuoyunun söz konusu gelişmelere nasıl baktığı ve büyük güçlerin ve önde gelen ülkelerin ne gibi telkinlerde bulunduğuna da önem vermelerinde yarar vardır.

Abluka kararının alınmasında, ABD Başkanı Donald Trump'ın Suudi Arabistan'ı ziyareti sırasında İran'a karşı blok oluşturmaya ve uluslararası terörizme karşı bölgesel işbirliği yapılmasına yönelik teşvik edici ifadelerinden cesaret aldığı anlaşılan Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır'ın, iki sebeple ABD'nin desteğinin kesin ve sürekli olacağı yanılıgısına kapılmamaları gerekmektedir.

Birinci sebep, kendi ülkesinde bile desteği ve kredibilitesi azalan Başkan Trump'ın Katar'a karşı alınan önlemleri destekler mahiyetteki sözlerinin tam tersini ABD Dışişleri Bakanı Tillerson krizin daha ilk günlerinde Katar'ı ziyareti sırasında dile getirmiş ve ablukanın kaldı-

ılması çağırısı yapmıştır. Dolayısıyla, ortada bir ABD devlet politikası bulunmadığı açıktır.

İkinci sebep ise, ABD'nin 10,000 kadar askerinin bulunduğu Al Udeid üssü başta olmak üzere, Fransa, İngiltere ve Almanya gibi önde gelen ülkelerin de Katar ile yakın askeri işbirliği anlaşmaları ve silah satış projeleri bulunmaktadır. Bu ülkelerin Katar'a uygulanmakta olan ablukanın uzun süreli olmasına sıcak bakacaklarını beklemek doğru olmaz.

Krizin atlatılabilecek olması yönünde ilk sinyaller de gelmektedir. Nitekim, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Suudi Arabistan, Kuveyt ve Katar'da yaptığı iki günlük temaslardan diğer bazı uluslararası girişimler sonrasında ablukanın kaldırılması için şart koşulan 13 maddelik liste 6 maddeye indirilmiştir. Bu noktada, Türkiye açısından önemli bir gelişme olarak, Türk askerlerinin konuşlandırıldığı Al Rayyan askeri üssünün kapatılması isteği listeden çıkartılmış olduğunu vurgulamak gerekir.

Görülen odur ki, diplomatik girişimler sonrasında tarafların bir masa etrafında toplanması, provokasyona sebep olan kişi ya da kurumların tespit edilerek bir daha tekrarlanmaması yönünde adımlar atılması ve "biz aynı ailenin bireyleriyiz" gibi bir mesajla dünya kamuoyunun önüne topluca çıkılarak Körfez bölgesine istikrar getirilmesinin önemine vurgu yapılması hiç de olmayacak gelişmeler değildir.

Aksi taktirde, Katar'a uygulanan abluka, bölgede İran'ın gücüne güç katar! ■

Suudi Arabistan, BAE, Mısır ve Bahreyn Dışişleri Bakanları Görüşmesi
Kahire, 5 Temmuz 2017
Foto: AP